

הבעלים), אף שלך בשלי אסור (בהנאה. תוס': אינם ראויים ליעודם, לאכילה). אבל כרת אין בהם (כשם שיש באכילת קדשים שנשחטו בחוץ), שנאמר ואל פתח אהל מועד לא הביאו להקריב קרבן לה' — ונכרת... — על קרבן ענוש כרת, על חולין שנשחטו בעזרה אין ענוש כרת. אביי אמר: כי ירחק ממך המקום... וזבחת... ואכלת — בריחוק מקום אתה זוכה, ואוכל מה שאתה זוכה, ואי אתה זוכה במקום קרוב, ואי אתה אוכל מה שאתה זוכה במקום קרוב. ואפילו בעלי מומין שאינם ראויים לקרבן, ואפילו חיה שאינה ממין הכשר לקרבן, ואפילו עופות שאין שחיטתם מפורשת בתורה (ושחטו; ושחט אתו; ושחט אתו — זה ולא אחר). ואפילו בהנאה אסור (לכלב תשלכון אתו — אותו אתה משליך לכלב ואי אתה משליך חולין שנשחטו בעזרה). ישנה דעה הסוברת חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא אלא מדרבנן (ע' פסחים כב-כג; חולין פה), מפני הרואים שישברו שהם קדשים ונאכלים בחוץ. ומבואר בסוגיא שלדעה זו חיה שנשחטה בעזרה אינה טעונה שריפה [ומותרת בהנאה] — שהרי זו גזרה לגזרה. ולמאן דאמר דאורייתא — דין חיה כדין בהמה. לפרש"י אף החיה אסורה מדאורייתא לדעה זו. ולפירוש אחד בתוס' (בחולין פה:) אין החיה נאסרת מדאורייתא לרבי שמעון אלא מדרבנן.

דף נח

ק"ו. אלו איסורי הנאה תופסים דמיהם באיסור?

עבודת כוכבים תופסת דמיה, שהיא ודמיה / חליפיה אסורים. (והיית חרם כמהו — כל שאתה מהייה הימנה הרי הוא 'כמוהו'. ונחלקו הדעות (בע"ז נד): האם גם חליפי חליפין אסורים או חליפיה בלבד). הקדש תופס את דמיו — שהקדושה נתפסת על הדמים וההקדש עצמו נעשה חולין. שביעית תופסת את דמיה (יובל הוא קדש תהיה לכם — כקודש התופס את דמיו). ואולם אינה יוצאת לחולין כקודש (תהיה — בהויתה תהא) אלא פירות עצמם נשארים באיסורם ואחרון אחרון נתפס, כיצד — לקח בפירות שביעית בשר — אלו ואלו מתבערים בשביעית. לקח בבשר דגים — יצא בשר נכנסו דגים. בדגים יין — יצאו דגים ונכנס יין. ופרי עצמו לעולם אסור. מהתוס' (גו: סד"ה המקדש) מבואר שמדובר לאחר זמן הביעור, שאיסור הפירות נתפס על הדמים. ואולם אין הדבר מוסכם, ויש טוברים שלאחר הביעור לא שייך כלל התפסה, כי ההתפסה שייכת רק מצד ה'הקדש' שבפירות, וזה דוקא לפני הביעור ולענין קדושת שביעית, אבל לאחר הביעור פקע ההקדש והרי הפירות כשאר איסורי הנאה שאין בהם תפיסת דמים. (ע' בשו"ת שבט הלוי (ח"ה קנב) שהביא מח' האחרונים בזה).

ק"ח. מה דין הקדושין בדברים דלהלן?

- א. המקדש בתרומות ומעשרות ומתנות.
- ב. המקדש בטבלים.
- ג. המקדש במי חטאת ובאפר חטאת.

א-ב. המקדש בתרומות ומעשרות, ובמתנות כהונה כגון זרוע לחיים וקיבה — הרי זו מקודשת, ואפילו ישראל.

מבואר בגמרא שאם 'טובת הנאה' אינה ממון, אין ישראל יכול לקדש אשה בכל אלו, שהרי אין לו

בהם שום זכות ממון, מלבד אם ירש מאבי אמו כהן. ואם ירש תרומות ומעשרות — אין צריך לומר שהם שלו ויכול לקדש בהם, אלא אפילו ירש טבלים — יכול לקדש בתרומות שבתוכם, כמאן דאמר מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין, וזכה הכהן בחייו בתרומה שבהם, הלכך אף היורש יפרישנה וימכרנה לכהנים. וכן האשה תמכרנה.

יש מי שנסתפק שאם ישראל קידש בת כהן בתרומה, מקודשת אפילו למאן דאמר טובת הנאה אינה ממון, כי כשקבלה הקדושין היתה כהנת וזכתה בגוף התרומה, ורק לאחר מכן נעשית זרה כתוצאה מן הקדושין. ומדברי המקנה מבואר שנקט שלא זכתה בגוף התרומה. (ע' אפיקי ים ח"א טז).

ג. המקדש במי חטאת ובאפר חטאת — מקודשת.

יש מפרשים, דוקא אם מקדשה בשכר הבאה ומילוי של האפר והמים, אבל באפר ובמים עצמם אין לו רשות, שהרי נוטל שכר ממצוה. והעיקר שמקדש במים ובאפר ממש, שיכול למכרם ואין חייב ליתן לה בחנם. (עפ"י תור"י הוקן).

ק"ט. א. אלו נפקותות מבוארות בסוגיא בשאלת טובת הנאה ממון.

ב. אלו נפקותות מבוארות בסוגיא בשאלת מתנות שלא הורמו, האם כמי שהורמו דמיין?

ג. הגונב טבלו של חברו — כמה חייב לשלם לו?

ד. הנוטל ממון להכנת מי חטאת ולהזות בהם — מה דינו?

א. דברים שאינם ממונו של אדם ובידו ליתנם לכל מי שירצה, כגון תרומות ומתנות שנותן לכהן וללוי; לדברי עולא, טובת הנאה זו אינה 'ממון' לקדש בו האשה. ואילו רב הונא פשט לרבי חייא בר אבין שטובת הנאה ממון ויכול לקדש בה.

ורצו לתלות זאת במחלוקת תנאים, האם הגונב טבלו של חברו משלם לו אף דמי תרומה ומעשר שבו — כדברי רבי, שהרי יש לו בהם טובת הנאה והיא 'ממון' (ומשלם לו דמי טובת הנאתו (רמב"ן). והרי"ד כתב שמשלם דמי כולו), או אינו משלם אלא דמי החולין שבו — כדברי רבי יוסי בר' יהודה. ודחו ואמרו שיש לפרש מחלוקתם בדרכים אחרות. (ולפי המסקנא יכול להיות שטובת הנאה אינה ממון ואעפ"כ משלם לו דמי התרומה שבטבל, משום שיכול מצד הדין לפטור כל הכרי בחטה אחת. ויתכן שמשלם לו אף דמי שאר המעשרות — משום קנס שקנסו לגנב, שלא תהא תרומה אצלו ממון שאין לו תובעים ונמצא חוטא נשכר. וכן לאידך גיסא, אף אם טובת הנאה ממון, אפשר שפטור מלשלם — לפי שקנסוהו חכמים לבעל הפירות, שלא היה לו להשהות טבלו).

פסק רבנו חננאל (עפ"י נדרים פה): טובת הנאה ממון.

ב. אם נוקטים מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין, הרי ישראל שנפללו לו טבלים מאבי אמו כהן, יכול להפריש ולמכור את התרומות לכהן, וכן יכול לקדש בהן, והגונב אותן ממנו חייב לשלם לו — שהרי מורישו זכה בהן בחייו, כאילו כבר הורמו, שלא הוטל עליו אלא להפריש ולקיימן לעצמו, ואף היורש זכה ממנו. אבל אם אינן כמי שהורמו, לא זכה בהן כל שלא הרימן, וחייב היורש ליתנן לכהן בחנם.

א. נפקותא נוספת מבוארת בגמרא לעיל (נד), למאן דאמר מעשר ממון גבוה הוא, האם גם

טבל הטבול למעשר כך דינו, שכמי שהורמו דמיין, אם לאו.

להלכה, מתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמיין. והגזול או מזיק מתנות שבאו לידי כהן בטבלן [או מירוש] — חייב, שכבר זכה בהן הכהן. (ערמב"ם מעשר ו, כא ועוד; ר"ן חולין קל; ש"ך יו"ד סא סק"ב. וע"ש פתחי תשובה). ואולם לענין שייחשב הטבל ממון גבוה כמעשר — לאו כמי שהורמו דמיין (עפ"י רמב"ם מעשר שני ג, יז. ע"ש בכס"מ).

ב. הרי"ד מפרש (וכנראה היתה לו גירסה שונה בגמרא), שאם מתנות שלא הורמו אינן כמי שהורמו, הגונב טבלו של חברו, אפילו מפירות שצמחו לו בשדהו, חייב ליתן לו דמי כל טבלו, כי אומר לו, רוצה הייתי למכור טבלי לאחרים. אבל אם כמי שהורמו דמיין — פטור, שאין לו בהם אלא טובת הנאה שאינה 'ממון'.

ג. כמובא לעיל, נחלקו רבי ורבי יוסי ברבי יהודה על הגונב טבלו של חברו, האם משלם לו דמי כולו או דמי חולין שבו. ופרשו בגמרא מחלוקתם בכמה אפשרויות:
האם טובת הנאה ממון אם לאו.
הרמב"ן כתב לפי זה שאף לרבי אינו משלם כל דמי התרומה אלא לפי דמי טובת הנאה שבו. ואין כן דעת הרי"ד.
אפשר שלדברי הכל אינה ממון, ונחלקו במתנות שלא הורמו אם כמי שהורמו דמיין [וחייב דמי כולו] אם לאו — ומדובר בטבלים שנפלו לו מכהן בירושה.
כמוזכר לעיל, לדברי הרי"ד מדובר בטבלים משדהו, ואם כמי שהורמו דמיין — פטור. ואם לאו כמי שהורמו — חייב, שאומר לו הייתי רוצה למכור טבלי לאחרים.
אפשר שנחלקו האם חטה אחת פוטרת את הכרי אם לאו, [ולפי זה מחלוקתם מוסברת רק על תרומה, אבל שאר מעשרות — פטור לדברי הכל];
אפשר שנחלקו האם קנסו חכמים את הגנב, או שמא קנסו את בעל הבית על שהשהה מעשרותיו.

ד. הנוטל ממון להוות מי חטאת או לקדשם — מימיו מי מערה ואפרו אפר מקלה, שאינם מטהרים. אבל שכר הבאה ומילוי — מותר ליטול (משום שיש לו טורח בדבר (רש"י), או מפני שאין זה המצוה עצמה אלא מכשירין. עתור"י הוקן). ועל זה שנינו שיכול לקדשה במים או באפר (קודם שעירבן. ערש"י).

פרק שלישי

דפים נח — נט

קכ. מה הדין במקרים הבאים?

א. האומר לחברו צא וקדש לי אשה פלונית, והלך וקידשה לעצמו.

ב. עני המהפך בחררה ובא אחר ונטלה.

א. האומר לחברו צא וקדש לי אשה פלונית, והלך וקידשה לעצמו (במעותיו ולא במעות המשלח. פוסקים) — מקודשת לשני, אלא שנהג בו מנהג רמאות. [ואפילו לא הלך בשליחותו באופן מיוחד אלא באם יודמן לו דרך אצלה — גם בזה אם מקדשה לעצמו מנהג רמאות הוא].